STJÓRNARTÍÐINDI B 95 – 1998

Nr. 647 2020 30. október 1998

FJALLSKILASAMÞYKKT

fyrir Snæfellsness- og Hnappadalssýslu.

I. KAFLI
Um stjórn fjallskilamála.

1. gr.

Snæfellsness- og Hnappadalssýsla er eitt fjallskilaumdæmi og skiptist í fjallskiladeildir eftir sveitarfélögum.

2. gr.

Héraðsnefnd Snæfellinga hefur á hendi yfirstjórn allra fjallskilamála innan sýslumarka. Hún sker úr öllum ágreiningi sem upp kann að rísa milli sveitarstjórna, vegna fjallskilamála. Allar kærur og kröfur á hendur sveitarstjórnum, vegna fjallskilamála heyra undir héraðsnefnd og einnig geta einstaklingar lagt slík mál undir úrskurð nefndarinnar.

3. gr.

Sveitarstjórnir hafa á hendi stjórn og framkvæmdir í fjallskilamálum, hver á sínu fjallskilasvæði. Þær geta tekið nánari ákvarðanir um fjallskil í einstökum atriðum, hver á sínu fjallskilasvæði, svo fremi að þær brjóti eigi í bága við samþykkt þessa.

4. gr.

Land, sem fjallskilaframkvæmd undir stjórn og umsjón sveitarstjórnar tekur til, eru beitilönd þau sem nýtt eru sem sumarhagar búfjár.

II. KAFLI
Um sauðfjármörk.

5. gr.

Markaskrá sýslunnar skal prenta áttunda hvert ár. Héraðsnefnd kýs markavörð sýslunnar til átta ára í senn, eða þess tímabils er markaskrá gildir hverju sinni. Viðaukaskrá skal prenta fjórða hvert ár, ef þörf krefur. Allir markaeigendur skulu fá eitt eintak af markaskránni fyrir 30. ágúst á útgáfuári.

6. gr.

Sérhver fjáreigandi er skyldur til að hafa glöggt og löglegt eyrnamark á sauðfé sínu, sbr. reglugerð um búfjármörk, markaskrár og takmörkun á sammerkingum búfjár nr. 200/1998. Markavörður skal, svo sem kostur er á, hamla gegn notkun mikilla særingamarka. Séu notaðar eyrnaplötur ber að skrá á þær númer bæjar og hrepps.

7. gr.

Markavörður sér um birtingu marka í sýslunni og útgáfu markaskrár. Skal hann gæta þess við upptöku nýrra marka að ekki sé sammerkt innan sýslu og koma í veg fyrir miklar námerkingar svo sem unnt er.

Gutenberg

8. gr.

Markavörður annast söfnun allra eyrna- og brennimarka, raðar þeim eftir stafrófsröð í greinilegar skrár, þegar að prentun markaskrár kemur. Markeigandi tilkynnir markaverði frá marki sínu og greiðir gjald fyrir hvert mark eftir ákvörðun héraðsnefndar hverju sinni. Fyrir brennimark skal þó eigi greiða sérstakt gjald.

9. gr.

Nú flyst maður inn í sýsluna og skal hann þá tilkynna markaverði sýslunnar mark sitt og fá samþykki hans fyrir því. Markavörður sér um lögbirtingu marka í samráði við Bændasamtök Íslands.

10. gr.

Brennimörk og plötumerki hreppanna eru þessi:

SH-1 fyrir Kolbeinsstaðahrepp
SH-2 fyrir Eyjahrepp
SH-3 fyrir Miklaholtshrepp
SH-4 fyrir Staðarsveit
SH-5 fyrir Breiðavíkurhrepp
SH-6 fyrir Neshrepp utan Ennis
SH-7 fyrir Ólafsvíkurkaupstað
SH-8 fyrir Fróðárhrepp
SH-9 fyrir Eyrarsveit
SH-10 fyrir Helgafellssveit
SH-11 fyrir Stykkishólmshrepp
SH-12 fyrir Skógarstrandarhrepp

III. KAFLI
Um fjallskil o.fl.

11. gr.

Fjallskilaskyldir eru allir fjáreigendur, jarðeigendur og ábúendur jarða og inna þeir fjallskil af höndum eftir fyrirmælum sveitarstjórnar.

Húsbónda er skylt að annast fjallskil fyrir heimafólk sitt og aðra sem kunna að eiga hjá honum fjallskilaskyldan fénað. Fyrir sauðlausar jarðir skal gera fjallskil eftir ákvörðun sveitarstjórnar.

Nú reka menn einnig á fjall utan heimasveitar, og eru þeir þá skyldir að inna af hendi fjallskil þar, eftir þeirri tölu fullorðins fjár sem rekið er. Reki þeir ekkert fé á fjall í heimahreppi, eru þeir undanþegnir fjallskilaskyldu þar, nema þeir hafi lögbýli til umráða.

Annist síðastnefndir fjáreigendur ekki að fullu fénað sinn í réttum, skulu þeir greiða áfallinn kostnað í heimahreppi við að koma fénu til skila.

Heimilt er sveitarstjórn að leggja fjallskil á eigendur sauðlausra jarða sem svarar 1 - 3 dagsverkum á hverja jörð, enda sé land þeirra smalað af gangnamönnum.

Þá er sveitarstjórn heimilt að ákveða að eigendur eða umráðamenn jarða sjái um smölun hver á sínu landi, jafnt fjáreigendur sem aðrir.

12. gr.

Fjallskilum og kostnaði vegna þeirra skal sveitarstjórn jafna niður á fjáreigendur og hafa við það hliðsjón af skýrslum forðagæslumanna síðari hluta vetrar.

Heimilt er sveitarstjórn að veita ívilnanir í fjallskilum eftir því sem hún telur eðlilegt hverju sinni enda séu aðstæður fyrir hendi.

13. gr.

Niðurjöfnun fjallskila skv. 12. gr. skal birta fjáreigendum með nægjanlegum fyrirvara. Skal þar taka fram hvað hverjum einum ber að leggja til fjallskila, tilgreindir leitarstjórar á hverju leitarsvæði, skýrt frá tilhögun leita og réttardögum. Þar skal einnig taka fram hverjir skulu fara í útréttir, tilnefndir réttarstjórar og skýrt frá öðru því er fjallskilum tilheyrir.

14. gr.

Leitarstjórar sjá til þess, eftir föngum, að hver gangnamaður leysi verk sitt vel af hendi. Þeir meta hvort gangnamenn séu hæfir til starfans og vel búnir til leitar. Skulu gangnamenn skyldir að hlýða forsögu leitarstjóra.

15. gr.

Gangnamerki fylgja hreppamörkum, nema sveitarstjórnir semji um annað sín á milli og héraðsnefnd samþykki.

16. gr.

Leita skal tvisvar á hausti hverju, bæði heimahaga og þá sem fjær liggja. Til fyrri leitar skal gengið daginn áður en réttað er telji hreppsnefnd þess þörf. Til síðari leitar skal ganga laugardaginn í 24. viku sumars, þó skal leitað til Fagurhólsréttar laugardaginn í 25. viku sumars og Malarrifsréttar sunnudaginn í 25. viku sumars. Hamli veður leit þann dag, skal leita næsta færan dag og breytingin tilkynnt í aðliggjandi hreppa.

Hver bóndi er skyldur að smala heimaland sitt á hausti, samhliða leitum, ef sveitarstjórn mælir svo fyrir. Sama gildir um eigendur eyðibýla, þó þeir eigi þar ekki fjárvon. Hlýði umráðamaður lands ekki fyrirmælum sveitarstjórnar, ber honum að greiða smölunarkostnað eftir mati sveitarstjórnar. Ekki verður umráðamaður lands þó krafinn um þátttöku í smölunarkostnaði, sé honum meinað að nota land sitt til sumarbeitar eða leigja það eftir ákvörðun sveitarstjórnar, samkv. 8. gr. laga nr. 6 21. mars 1986 um afréttamálefni, fjallskil o.fl., eða vegna búfjárveikivarna.

Öll haustsmölun fyrir 1. rétt á þeim löndum, sem leituð eru af gangnamönnum er stranglega bönnuð. Þó getur sveitarstjórn veitt undanþágu frá þessu, sé það nauðsynlegt vegna slátrunar á fé fyrir réttir eða af öðrum ástæðum.

Allt það fé sem kemur úr utansveitarréttum skal flutt til lögskilaréttar og skulu skilamenn tilkynna eigendum eða umráðamönnum um það þar. Þó er þeim heimilt að skila fé úr utansveitarréttum heim til eigenda þess. Ekki er skylt að reka óskilafé á milli bæja eða hreppa.

Hafi eigendur eða umráðamenn eigi hirt fé sitt samkvæmt framansögðu innan sólarhrings, skal sveitarstjórn ráðstafa því á kostnað eigenda.

17. gr.

Finni leitarmaður vanmetakind, sem ekki verði komið til réttar með góðu móti, skal hann athuga mark hennar og önnur auðkenni, og skýra leitarstjóra eða eiganda frá henni í gangnalok.

18. gr.

Nú koma utansveitarkindur fyrir í einhverju sveitarfélagi að afstöðnum skilaréttum. Þekki menn eigendur að þeim skal eigendum tafarlaust tilkynnt um þær. Sveitarstjórn skal sjá um að eftirleitir séu gerðar, telji hún þörf á, og þá í samráði við nágrannahreppa.

19. gr.

Alla vanrækslu á álögðum fjallskilum skulu leitarstjórar tilkynna viðkomandi sveitarstjórn og sömuleiðis hafa einstaklingar rétt á að kæra það til sýslumanns, telji þeir sig órétti beitta í sambandi við fjallskil.

Skulu slíkar kærur hafa komið fram fyrir lok októbermánaðar, en nái hlutaðeigandi ekki rétti sínum á þann hátt, geta þeir skotið máli sínu til héraðsnefndar til endanlegs úrskurðar.

IV. KAFLI
Um réttir.

20. gr.

Tvisvar skal rétta í hverri lögskilarétt á hausti og skulu sveitarstjórnir sjá um að réttum sé vel við haldið og dilkarými sé nægjanlegt fyrir fé allra hreppsbúa og fé sem fyrirkemur úr nágrannasveitarfélögum.

21. gr.

Réttir skulu haldnar í þeirri röð og á þeim dögum er nú skal greint: Kaldárbakkarétt verður haldin sunnudaginn í 21. viku sumars. Vörðufellsrétt, Bjarnarhafnarrétt, Fagurhólsrétt á Hrísum og á Gríshóli laugardaginn í 22. viku sumars. Ósrétt, Þverárrétt, Arnarhólsrétt, Grundarrétt og Malarrifsrétt sunnudaginn í 22. viku sumars. Langholtsrétt mánudaginn í 22. viku sumars. Mýrdalsrétt þriðjudaginn í 22. viku sumars. Lárdalsrétt, Vallnarétt, Ólafsvíkurrétt, Bláfeldarrétt, Grafarrétt, Ölkeldurétt og Þæfusteinsrétt laugardaginn í 23. viku sumars. Kaldárbakkarétt, Bjarnarhafnarrétt, á Hrísum, á Gríshóli, Lárdalsrétt, Malarrifsrétt og Fagurhólsrétt eru aukaréttir. Aðrar eru lögskilaréttir.

Hlutaðeigandi sveitarstjórnum er skylt að sjá um að óskilafé úr aukaréttum sé komið til lögskilaréttar. Óski sveitarstjórn eftir breytingum á ofanskráðum réttarstöðum eða réttardögum, skal hún koma þeim óskum á framfæri við héraðsnefnd, sem ein getur veitt heimild til frávika.

22. gr.

Lögregla eða hreppsstjórar skulu framfylgja lögum í réttum, en réttarstjórar sjá um innrekstur fjárins, gæta þess að fé verði ekki fyrir misþyrmingum og líta eftir því að sundurdráttur fari vel og skipulega fram. Einnig skulu þeir taka frá sjúkar kindur í sérstakan dilk. Enginn má hleypa út fé nema með leyfi réttarstjóra og eftir að töflulestri er lokið. Markglöggir menn skulu líta eftir fé í utansveitardilkum, áður en það er fært á brott.

23. gr.

Leigu skal greiða úr sveitarsjóði, bændum eða landeigendum sem leggja til land undir réttir og girðingar við þær, og fer leiguupphæðin eftir samkomulagi milli viðkomandi aðila.

V. KAFLI
Um meðferð ómerkinga og óskilafjár.

24. gr.

Gangnamenn skulu ávallt leitast við það í göngum að handsama ómerkinga og merkja þá, ef þeir fylgja móður. Öllum ómerkingum og öðru óskilafé, sem fyrir kemur í réttum, eða að afstöðnum réttum og ekki finnast eigendur að, skal lóga í sláturhúsi svo fljótt sem við verður komið, og sér réttarstjóri um að svo sé gert. Skal andvirðið renna í viðkomandi fjallskilasjóð, sé hann til, annars í sveitarsjóð.

25. gr.

Réttarstjóri skal skrifa upp mörk og einkenni þess fjár er fer til slátrunar skv. 25. gr. eftir því sem kostur er, og birtir fyrir árslok í Lögbirtingablaði tilkynningu um förgun þess, þar sem áðurnefndum auðkennum er lýst og skorað á rétta eigendur að gefa sig fram og sanna eignarrétt sinn innan tiltekins tíma. Geti einhver sannað eignarrétt sinn, fær hann andvirði sláturfjárins greitt að frádregnum áföllnum kostnaði.

26. gr.

Réttarstjóri sér um að mæður helgi sér ómerkinga ef unnt er, og enginn má marka kind í réttum nema með leyfi hans og að viðstöddum tveimur vottum.

VI. KAFLI
Um ágang búfjár og verndun beitilands.

27. gr.

Enginn má í heimildarleysi reka eða sleppa sauðfé eða hrossum í annarra manna lönd. Valdi slíkur fénaður ágangi á afgirt ræktarlönd er eiganda skylt að koma honum í örugga vörslu, þannig að komið sé í veg fyrir frekara tjón eða vandræði.

28. gr.

Verði mikill ágangur sauðfjár úr einni sveit í aðra, skal þeirri sveit, er ágangnum veldur, skylt að leggja til fjallskila hjá ágangsþola sem svara einu dagsverki fyrir hverjar 70 kindur sem koma fyrir í þeirri rétt árið á undan.

29. gr.

Þyki bændum eða jarðeigendum nauðsyn til bera, að ákveðið sé með ítölu, hve margt fé megi vera í högum þeirra, er þeim heimilt að krefjast ítölumats, samkvæmt gildandi lögum um ítölu. Skulu þeir hafa samráð við gróðurverndarnefnd sýslunnar, viðkomandi sveitarstjórn og Landgræðslu ríkisins um þessar eða aðrar aðgerðir til gróðurverndar.

30. gr.

Enginn má sleppa hrossum eða geldneytum lausum án marks, plötumerkis eða frostmerkingar. Skulu hrossaeigendur tilkynna markaverði mörk hrossa sinna til birtingar í markaskrá sýslunnar.

31. gr.

Búfjáreigendur í Snæfellsness- og Hnappadalssýslu skulu, ef viðkomandi sveitarstjórn ákveður, skyldir til þess að hafa hross sín og nautgripi í öruggri vörslu. Sama gildir um þá sem taka hross í hagagöngu eða fóður. Valdi lausagönguhross átroðningi og skaða, skal sá er fyrir verður tilkynna það eiganda eða umráðamanni og krefjast bóta. Sinni hann því engu, eða aðeins til málamynda, skal hann tilkynna það lögreglu sem fjarlægir hrossin á kostnað eiganda.

VII. KAFLI
Almenn ákvæði.

32. gr.

Brot gegn fyrirmælum þessarar samþykktar varðar sektum, nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum. Með mál vegna brota skal farið að hætti opinberra mála. Sektarfé sem til kann að falla vegna þeirra, skal renna í hlutaðeigandi sveitarsjóð, eða í fjallskilasjóð, sé hann til.

Samþykkt þessi sem héraðsnefnd Snæfellinga hefur samið og samþykkt, staðfestist hér með samkvæmt lögum nr. 6 21. mars 1986 um afréttamálefni, fjallskil o.fl., til þess að öðlast þegar gildi og birtist til eftirbreytni öllum þeim, sem hlut eiga að máli. Jafnframt fellur úr gildi fjallskilasamþykkt fyrir Snæfellsness- og Hnappadalssýslu, nr. 404 22. september 1986.

Landbúnaðarráðuneytinu, 30. október 1998.

Guðmundur Bjarnason.

Jón Höskuldsson.